

Αθήνα, 22.4.2021

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΘΕΜΑ: Ν. 4782/2021: Επισκόπηση των κυριοτέρων ρυθμίσεων και τροποποιήσεων του Ν. 4412/2016 ως προς τα δημόσια έργα.

Ι. ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Με τον Ν. 4782/2021 «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις υποδομές και την υγεία» (ΦΕΚ Α' 36/9-3-2021) επήλθαν μία σειρά από σημαντικότερες τροποποιήσεις στον Ν. 4412/2016, μεταβάλλοντας δραστικά τη φυσιογνωμία του. Οι τροποποιήσεις είναι ουσιώδεις ως προς όλους τους τομείς (ανάθεση, εκτέλεση, επίλυση διαφορών)· ωστόσο, ειδικά ως προς τον τομέα της εκτέλεσης των έργων είναι οι πλέον εκτεταμένες που έχουν γίνει στη νομοθεσία περί δημοσίων έργων από τον Ν. 1418/1984 και το Π.Δ. 609/1985, ίσως και πριν από αυτά.

Οι τροποποιήσεις υποδιαιρούνται σε τρεις κατηγορίες: α) Στάδιο ανάθεσης, β) στάδιο εκτέλεσης και γ) επίλυση διαφορών κατά τα στάδια ανάθεσης και εκτέλεσης. Υπάρχουν, επίσης, ορισμένες σημαντικές τροποποιήσεις στο κεφάλαιο των ορισμών. Δεν είναι δυνατόν να υπάρξει ανάλυση όλων των τροποποιήσεων, διότι ο αριθμός τους είναι πολύ μεγάλος. Αναγκαστικά το παρόν ενημερωτικό σημείωμα θα εστιάσει στα σημαντικότερα ζητήματα, αυτά που θα επηρεάσουν καίρια τις εργοληπτικές επιχειρήσεις δημοσίων έργων μετά την έναρξη της ισχύος τους. Ως προς τα λοιπά για τα οποία δεν θα υπάρξει εκτενής ανάπτυξη, θα γίνει μία συνοπτική αναφορά στα σημαντικότερα εξ αυτών, όχι όμως σε όλα.

Ένα ζήτημα, επίσης κεφαλαιώδους σημασίας, είναι οι μεταβατικές ρυθμίσεις, που ορίζουν τον χρόνο ενάρξεως εφαρμογής και τις έννομες σχέσεις που καταλαμβάνουν οι νέες ρυθμίσεις. Δυστυχώς, σε πληθώρα νομοθετημάτων μετά την έναρξη της μεγάλης δημοσιονομικής και οικονομικής κρίσης παρατηρείται αδιανόητη προχειρότητα στα θέματα των μεταβατικών ρυθμίσεων. Θυμίζω τον Ν. 4070/2021, ο οποίος εισήγαγε σημαντικότερες διατάξεις κατά το στάδιο εκτέλεσης των έργων, χωρίς να περιέχει καμία μεταβατική διάταξη, με αποτέλεσμα ένα απίστευτο αλαλούμ, το οποίο προσπαθούσαν να επιλύσουν με εγκυκλίους, παρανόμως και ανεπιτυχώς. Ευτυχώς, ο Ν. 4782/2021 περιέχει ειδικές μεταβατικές διατάξεις, οι οποίες ορίζουν τον χρόνο ενάρξεως εφαρμογής εκάστης διάταξης. Βεβαίως δεν επιλύονται όλα τα προβλήματα, τα οποία θα αναφερθούν όπου δει.

II. ΟΡΙΣΜΟΙ

Με τον Ν. 4782/2021 έχουν επέλθει μεταβολές σε ορισμούς του άρθρου 2 του Ν. 4412/2016. Οι πλέον ουσιώδεις μεταβολές αφορούν τον ορισμό του δημοσίου έργου ή δημόσιας σύμβασης έργου, καθώς και τους χαρακτηρισμούς των προσφορών (μη κανονική, απαράδεκτη, ακατάλληλη κ.λπ.).

1. Ορισμός σύμβασης έργου

Ο ορισμός της σύμβασης έργου τροποποιήθηκε ώστε να ταυτισθεί με τον ορισμό της ενωσιακής Οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Σημειώνουμε ότι ο ορισμός που είχε αρχικώς περιληφθεί στον Ν. 4412/2016 αφίστατο από αυτόν της ενωσιακής Οδηγίας. Όπως είχαμε επισημάνει στο αντίστοιχο ενημερωτικό σημείωμα για τον Ν. 4412/2016, ο ορισμός μιας δημόσιας σύμβασης ως σύμβασης έργου, υπηρεσιών ή προμήθειας ανάγεται στο ενωσιακό δίκαιο και δεν εξαρτάται από τον χαρακτηρισμό της βάσει της εθνικής νομοθεσίας.¹ Ο ορισμός του Ν. 4412/2016 ήταν προϊόν της εθνικής νομοθεσίας και δεν περιλαμβανόταν στις ενωσιακές Οδηγίες, σε ορισμένες δε περιπτώσεις (π.χ. συντηρήσεις) διεύρυνε την έννοια του δημοσίου έργου σε βάρος άλλων τύπων δημοσίων συμβάσεων, οπότε, όπως είχαμε επισημάνει, ενδέχεται να ανακύψουν ζητήματα σύγκρουσης εθνικού και ενωσιακού δικαίου. Τα προβλήματα αυτά ανέκυψαν και στις περιπτώσεις σύγκρουσης των δύο ορισμών επεκράτησε δικαστικώς αυτός του ενωσιακού δικαίου. Επιτυχώς, λοιπόν, ο νομοθέτης έρχεται και αποκαθιστά τη νομική ορθότητα αναφορικά με τον ορισμό της σύμβασης έργου, ο οποίος πλέον συμβαδίζει με αυτόν του ενωσιακού δικαίου και επιπλέον είναι και σαφής, εφόσον γίνεται παραπομπή στις κωδικοποιημένες δραστηριότητες των αντιστοίχων παραρτημάτων της Οδηγίας. Περαιτέρω, αφαιρείται και ο επιθετικός προσδιορισμός «πολιτικού» από τα έργα μηχανικού, που είχε δημιουργήσει σωρεία ερμηνευτικών προβλημάτων και λαθών κατά το παρελθόν. Ο νέος ορισμός, που παρατίθεται στις περ. 6 και 7 του άρθρου 2 του Ν. 4412/2016 έχει ως εξής:

«6) ως «δημόσιες συμβάσεις έργων» και ως «συμβάσεις έργων» νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο:

- α) την εκτέλεση ή συγχρόνως τη μελέτη και την εκτέλεση εργασιών που αφορούν μία από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο Παράρτημα II του Προσαρτήματος Α' και στο Παράρτημα I του Προσαρτήματος Β',*
- β) την εκτέλεση ή συγχρόνως τη μελέτη και την εκτέλεση έργου,*
- γ) την υλοποίηση, με οποιαδήποτε μέσα, έργου ανταποκρινόμενου στις απαιτήσεις που ορίζει η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας που ασκεί αποφασιστική επιρροή στο είδος ή τη μελέτη του έργου,*

¹ ΔΕΚ C-382/2005, Επιτροπή ν. Ιταλία, σκ. 30 κ.ά.· ΣτΕ 7μελής 2387/2009, σκ. 8 κ.ά.

7) ως «έργο» νοείται το αποτέλεσμα ενός συνόλου δομικών εργασιών ή εργασιών μηχανικού, το οποίο επαρκεί καθαυτό για την επιτέλεση οικονομικής ή τεχνικής λειτουργίας.»

2. Υποδιαίρεση πλημμελών προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής

Σε κρίσιμα ζητήματα, όπως η κατάπτωση των εγγυητικών συμμετοχής ή η κλήση σε αιτιολόγηση των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, ο νόμος παραπέμπει σε τύπους πλημμελών προσφορών (μη κανονικές προσφορές, μη κατάλληλες προσφορές, απαράδεκτες προσφορές κ.λπ.). Επομένως κατέστη αναγκαίος ο σαφής ορισμός όλων αυτών των τύπων πλημμελών προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής σε διαγωνιστική διαδικασία, ώστε να αποτραπούν μείζονα ερμηνευτικά προβλήματα. Οι ορισμοί αυτοί περιέχονται στις περιπτώσεις 44 – 47 του νέου άρθρου 2 του Ν. 4412/2016, όπως τροποποιείται από το άρθρο 1 του Ν. 4782/2021 και έχουν ως ακολούθως:

«44) ως «μη κανονικές προσφορές» νοούνται όσες προσφορές δεν πληρούν τις προϋποθέσεις των εγγράφων της σύμβασης, όσες παρελήφθησαν εκπρόθεσμα, όταν υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία συμπαιγνίας ή διαφθοράς ή όσες κρίνονται από την αναθέτουσα αρχή ασυνήθιστα χαμηλές,

45) ως «απαράδεκτες προσφορές» νοούνται όσες υποβάλλονται από προσφέροντες, οι οποίοι δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα και όσων η τιμή υπερβαίνει τον προϋπολογισμό της αναθέτουσας αρχής, όπως καθορίσθηκε και τεκμηριώθηκε πριν την έναρξη της διαδικασίας σύναψης σύμβασης,

46) ως «μη κατάλληλη» νοείται μία προσφορά όταν δεν σχετίζεται με τη σύμβαση και αδυνατεί προδήλως, χωρίς ουσιώδη τροποποίηση, να ανταποκριθεί στις ανάγκες και τις απαιτήσεις της αναθέτουσας αρχής, όπως προσδιορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης,

47) ως «μη κατάλληλη» νοείται μία αίτηση συμμετοχής όταν στο πρόσωπο του οικονομικού φορέα συντρέχει υποχρεωτικός ή δυνητικός λόγος αποκλεισμού, σύμφωνα με τα άρθρα 73 και 74 ή όταν αυτός δεν πληροί τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής που έχει θέσει η αναθέτουσα αρχή, σύμφωνα με τα άρθρα 75, 76 και 77».

III. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Ο Ν. 4782/2021 είναι νομοτεχνικά πιο άρτιος από όλα τα προηγθέντα νομοθετήματα και στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει συγκεκριμένες και ειδικές μεταβατικές διατάξεις (άρθρ. 140, 141 & 142). Ωστόσο, ακόμη και με τις

υπάρχουσες αρτιότερες μεταβατικές διατάξεις ανακύπτουν μείζονα ερμηνευτικά ζητήματα.

Οι μεταβατικές διατάξεις υποδιαιρούνται σε τρεις κατηγορίες: α) Αυτές που ισχύουν αμέσως, ήτοι με την έναρξη εφαρμογής του Ν. 4782/2021, που είναι η 9-3-2021· β) αυτές που θα ισχύσουν από 1-6-2021 και γ) αυτές που θα ισχύσουν από 1-9-2021. Πολλές από αυτές τις μεταβατικές διατάξεις δεν ξεκαθαρίζουν αν η εκάστοτε νέα διάταξη καταλαμβάνει και τις εκτελούμενες συμβάσεις ή τους εν εξελίξει διαγωνισμούς κατά την ημέρα ενάρξεως της εφαρμογής της. Αλλά και αυτές που το ξεκαθαρίζουν δεν είναι πάντοτε νομοτεχνικώς ορθά διατυπωμένες. Παράδειγμα πρώτο: Η παρ. 5 του άρθρου 140 του Ν. 4782/2021 αναφέρει μία σειρά από νέες διατάξεις που καταλαμβάνουν τους διαγωνισμούς που θα προκηρυχθούν μετά την 1.9.2021. Ακολουθώντας, στο επόμενο εδάφιο της παραγράφου αναφέρεται για τις ίδιες διατάξεις το εξής: *«Συμβάσεις που συνάφθηκαν ή θα συναφθούν μέχρι την άνω ημερομηνία, εξακολουθούν να διέπονται από τις διατάξεις που ισχύουν κατά τον χρόνο σύναψής τους»*. Και το ερώτημα που ανακύπτει είναι, τι γίνεται με τους διαγωνισμούς που προκηρύχθηκαν πριν από την ανωτέρω ημερομηνία αλλά οι συμβάσεις τους συνάφθηκαν μετά; Διέπονται από τις παλαιές ή από τις νέες διατάξεις. Παράδειγμα δεύτερο: Με την παρ. 5 του άρθρου 140 του Ν. 4782/2021 ορίζεται ότι μία σειρά από νέες διατάξεις καταλαμβάνουν τους διαγωνισμούς που θα προκηρυχθούν μετά την 1-9-2021. Ακολουθώντας, στο άρθρο 142 παρ.1 β' παρατίθενται οι ίδιες διατάξεις, με την επισήμανση ότι η ισχύς τους αρχίζει από την 1-9-2021. Κατ' αρχάς, για ποιο λόγο να υπάρχουν δύο μεταβατικές διατάξεις με διαφορετική διατύπωση για τις ίδιες νεοθεσμοθετημένες διατάξεις; Κατά δεύτερον, η δεύτερη από τις ανωτέρω μεταβατικές διατάξεις ορίζει ότι η ισχύς των υπόψη διατάξεων αρχίζει από 1-9-2021, ενώ η πρώτη ότι καταλαμβάνει τις συμβάσεις βάσει διαγωνισμών που προκηρύσσονται μετά την ίδια ημερομηνία; Αντίφαση που θα πρέπει να λυθεί ερμηνευτικά, ενώ θα μπορούσε αυτό και άλλα προβλήματα ατελούς νομοθέτησης να είχαν αποτραπεί.

Εν πάση περιπτώσει, ο γενικός ερμηνευτικός κανόνας που εφαρμόζεται σ' αυτές τις περιπτώσεις, ελλείψει ειδικότερων και σαφών μεταβατικών διατάξεων, είναι ο εξής: Μία νέα διάταξη καταλαμβάνει κατά την έναρξη ισχύος της όλες τις εκκρεμείς κατά την ημερομηνία εκείνη έννομες σχέσεις, εκτός και αν υπάρχει ειδική εξαίρεση (π.χ. μόνο τις συμβάσεις που δημοπρατούνται μετά την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της). Ωστόσο, και ελλείψει ειδικής εξαίρεσης, ο ανωτέρω κανόνας δύναται να καμφθεί σε ορισμένες περιπτώσεις. Έτσι, αν η νέα διάταξη τροποποιεί όρους της διοικητικής σύμβασης έργου οι οποίοι περιλαμβάνονται στην Ε.Σ.Υ. ή στη Γ.Σ.Υ. και αποτελούν τμήμα του κανονιστικού πλαισίου που διέπει την κατασκευή ενός ήδη εκτελούμενου έργου βάσει μίας ήδη συναφθείσας σύμβασης, τότε ο παραπάνω κανόνας κάμπτεται· η νέα διάταξη, έστω και άμεσης εφαρμογής, δεν δύναται να τροποποιεί όρους εκτελούμενης

διοικητικής σύμβασης, εκτός και αν ρητώς ορίζει το αντίθετο. Το αυτό ισχύει και ως προς εν εξελίξει διαγωνισμούς. Αν η νέα άμεσης εφαρμογής διάταξη τροποποιεί τα κριτήρια συμμετοχής ή/και ανάδειξης αναδόχου, δεν δύναται να καταλαμβάνει εν εξελίξει διαγωνισμό. Αν απλώς αλλάζει διαδικαστικούς τύπους ή απλοποιεί διαδικαστικά βήματα, χωρίς να επηρεάζει ουσιωδώς τη μέθοδο κατάρτισης των προσφορών, τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής και τα κριτήρια ανάθεσης της σύμβασης, τότε δύναται να καταλαμβάνει και εν εξελίξει διαγωνισμό. **Κάθε περίπτωση θα πρέπει να κρίνεται ξεχωριστά.** Και εδώ εντοπίζεται μία **ουσιωδέστατη πλημμέλεια** των μεταβατικών διατάξεων του Ν. 4782/2021: Δεν ορίζουν ρητώς, εκτός από λίγες εξαιρέσεις, αν κατά τον χρόνο ενάρξεως της ισχύος τους καταλαμβάνουν και τις εν εξελίξει διαγωνιστικές διαδικασίες ή τα ήδη εκτελούμενα έργα, με αποτέλεσμα να προκαλείται ερμηνευτική σύγχυση και ανασφάλεια δικαίου.

Επομένως, το συμπέρασμα είναι ότι η έκταση εφαρμογής κάθε νέας διάταξης, το αν καταλαμβάνει δηλ. και τους εν εξελίξει διαγωνισμούς ή τις εκτελούμενες συμβάσεις, πρέπει να διαπιστώνεται ανά εκάστη περίπτωση, ένεκα των συγκεκριμένων προαναφερθεισών ελλείψεων στις μεταβατικές διατάξεις. Στην κατωτέρω ανάπτυξη θα παρατίθεται μετά από κάθε τροποποίηση η ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της νέας διάταξης και το πεδίο της εφαρμογής της.

IV. ΣΤΑΔΙΟ ΑΝΑΘΕΣΗΣ

1. Δημόσιες συμβάσεις έργων με αξιολόγηση μελέτης (άρθρο 15 Ν. 4782/2021 – άρθρο 50 Ν. 4412/2016)

Η ουσιώδης τροποποίηση που επήλθε με το άρθρο 15 του Ν. 4782/2021 στο άρθρο 50 του Ν. 4412/2016 (διαγωνισμός με αξιολόγηση μελέτης, άλλως «μελέτη – κατασκευή») συνίσταται στο ότι πλέον δεν προαπαιτείται για τη δημοπράτηση ενός έργου με το σύστημα αυτό η προηγούμενη πλήρωση των προϋποθέσεων των περ. α' και β' της παρ. 1 του άρθρου 50 του Ν. 4412/2016, αλλά μπορεί να πληρωθούν μέχρι και την ανακήρυξη του οριστικού αναδόχου. Ο σκοπός της εν λόγω τροποποίησης είναι η επιτάχυνση των σχετικών διαδικασιών. Αυτό αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση του νόμου: «Με το άρθρο 15 τροποποιείται το άρθρο 50 του ν. 4412/2016 και εισάγεται η δυνατότητα διενέργειας διαγωνιστικής διαδικασίας για την ανάθεση σύμβασης μελέτης και κατασκευής έργου πριν από την ολοκλήρωση της αναγκαίας για την εκτέλεση περιβαλλοντικής αδειοδότησης, η οποία απαιτείται να ολοκληρωθεί μέχρι και το πέρας την διαγωνιστικής διαδικασίας και πριν την ανακήρυξη αναδόχου, με στόχο την επίσπευση των διαδικασιών ανάθεσης υπό τον όρο οι εγκριθέντες περιβαλλοντικοί όροι να μην μεταβάλλουν ουσιωδώς το αντικείμενο του έργου.»

Η νέα παράγραφος 1 του άρθρου 50 έχει ως εξής:

«1. Στις διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης έργου, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να ορίσει στα έγγραφα της σύμβασης ότι η υπό ανάθεση σύμβαση έχει ως αντικείμενο συγχρόνως τη μελέτη και την εκτέλεση (κατασκευή) έργου, εφόσον συντρέχουν, μέχρι την οριστική ανακήρυξη αναδόχου, και στον βαθμό που δεν διαφοροποιείται ουσιωδώς το προς ανάθεση φυσικό αντικείμενο, έπειτα δε από γνώμη του τεχνικού συμβουλίου της αναθέτουσας αρχής ή του τεχνικού συμβουλίου της Γενικής Γραμματείας Υποδομών, αν στην αναθέτουσα αρχή δεν υφίσταται τεχνικό συμβούλιο, σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) ύπαρξη εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων, τεύχους υπολογισμού και τεκμηρίωσης για τον καθορισμό του προϋπολογισμού της αναθέτουσας αρχής και κανονισμού μελετών έργου, ο οποίος συντάσσεται ειδικά για το προς ανάθεση έργο ή υπάρχει και εφαρμόστηκε σε παρόμοια έργα,

β) η ύπαρξη των στοιχείων Α.1 έως Α.3, Α.7 έως Α.9 και Α.12 του υποφακέλου της υποπερ. Α' της παρ. 7 του άρθρου 45.»

Έναρξη ισχύος: 1-6-2021.

2. Κατάπτωση εγγυητικών συμμετοχής (άρθρο 21 Ν. 4782/2021 – άρθρο 72 Ν. 4412/2016):

Μία από τις πλέον σημαντικές τροποποιήσεις κατά το στάδιο ανάθεσης είναι η μεγάλη διεύρυνση των λόγων για τους οποίους καταπίπτει η εγγυητική συμμετοχής. Δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι πλέον η εγγυητική επιστολή συμμετοχής καταπίπτει σχεδόν σε κάθε περίπτωση αποκλεισμού από τον διαγωνισμό.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 72 Ν. 4412/2016, όπως τροποποιείται από το άρθρο 2 του Νομοσχεδίου, η εγγυητική συμμετοχής καταπίπτει πλέον αν ο προσφέρων:

α) Αποσύρει την προσφορά του κατά τη διάρκεια ισχύος αυτής.

β) Παρέχει εν γνώσει του ψευδή στοιχεία ή πληροφορίες που αναφέρονται στα άρθρα 73 έως 78. Τα άρθρα 73 έως 78 αφορούν τους λόγους αποκλεισμού και τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής, ήτοι επαγγελματική καταλληλότητα, χρηματοοικονομική επάρκεια και τεχνική ικανότητα, δηλ. όλα τα στοιχεία και δηλώσεις που καλείται ένας διαγωνιζόμενος οικονομικός φορέας να υποβάλει σε έναν διαγωνισμό. Πλέον, αν ένας διαγωνιζόμενος κριθεί ότι υπέβαλε **εν γνώσει του** ψευδή στοιχεία ή πληροφορίες σχετικά με τα ανωτέρω (ήτοι, σχετικά με τα πάντα), χάνει την εγγυητική συμμετοχής (πέραν του αποκλεισμού του). Περαιτέρω, με τον όρο «εν γνώσει του» εισάγεται ένα δυσαπτόδεικτο

υποκειμενικό κριτήριο, το οποίο δημιουργεί μεγάλη ανασφάλεια δικαίου και αφήνει έρμαιες τις εργοληπτικές επιχειρήσεις στις υποκειμενικές κρίσεις της εκάστοτε αναθέτουσας αρχής.

γ) Δεν προσκομίσει εγκαίρως τα προβλεπόμενα στα έγγραφα της σύμβασης δικαιολογητικά.

δ) Δεν προσέλθει εγκαίρως για υπογραφή του συμφωνητικού.

ε) Υπέβαλε μη κατάλληλη προσφορά με την έννοια της περ. 46 της παρ. 1 του άρθρου 2. Η περ. 46 της παρ. 1 του άρθρου 2 ορίζει ως εξής τη μη κατάλληλη προσφορά: «ως «μη κατάλληλη» νοείται μία προσφορά όταν δεν σχετίζεται με τη σύμβαση και αδυνατεί προδήλως, χωρίς ουσιώδη τροποποίηση, να ανταποκριθεί στις ανάγκες και τις απαιτήσεις της αναθέτουσας αρχής, όπως προσδιορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης». Προφανώς νοούνται προσφορές που αφίστανται πλήρως από τις απαιτήσεις της διακήρυξης και των συμβατικών τευχών (ενδεικτικώς, δεν περιλαμβάνεται μελέτη ή η μελέτη είναι υποτυπώδης, δεν έχει συμπληρωθεί οικονομική προσφορά κ.λπ.).

στ) Στις περιπτώσεις των παρ. 3, 4 και 5 του άρθρου 103. Αυτό ίσχυε και προηγουμένως.

Έναρξη ισχύος: 1-6-2021 (για τους διαγωνισμούς που προκηρύσσονται μετά την ανωτέρω ημερομηνία).

3. Πτυχίο «διαβατήριο» (άρθρο 24 Ν. 4782/2021 – άρθρο 76 Ν. 4412/2016):

Η νέα παράγραφος 3 του άρθρου 76 του Ν. 4412/2016, που εισάγεται με το άρθρο 25 του Νομοσχεδίου, επιλύει σε μεγάλο βαθμό το πρόβλημα των ειδικών όρων και ενισχύει τον ρόλο του εργοληπτικού πτυχίου ως «διαβατηρίου» για τους διαγωνισμούς δημοσίων έργων. Η παράγραφος αυτή έχει ως εξής:

«3. Για τη συμπερίληψη στα έγγραφα της σύμβασης απαιτήσεων οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας, καθώς και τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας, πέραν των προβλεπόμενων στο π.δ. 71/2019 (Α' 112), για την εγγραφή και κατάταξη σε τάξη των οικείων μητρώων, αντίστοιχου προϋπολογισμού και κατηγορίας έργου, οι αναθέτουσες αρχές οφείλουν προηγουμένως να ζητούν γνωμοδότηση του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου της Γενικής Γραμματείας Υποδομών. Το τελευταίο εντός της ταχθείσας από την

αναθέτουσα αρχή προθεσμίας, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριάντα (30) ημερών, ελέγχει εάν οι απαιτήσεις που ζητούνται από την αναθέτουσα αρχή να συμπεριληφθούν στα έγγραφα της σύμβασης δικαιολογούνται από τη φύση της σύμβασης, σχετίζονται και είναι ανάλογες προς το αντικείμενό της. Η διαδικασία του προηγούμενου εδάφιου δεν απαιτείται στις περιπτώσεις που η διαγωνιστική διαδικασία διενεργείται βάσει εγκεκριμένου από την ΕΑΑΔΗΣΥ υποδείγματος διακήρυξης, χωρίς τη συμπερίληψη οιοδήποτε αλλού προσθετού όρου.

Με απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών δίδονται κατευθύνσεις και οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές και εξειδικεύεται η εφαρμογή των κριτηρίων χρηματοοικονομικής επάρκειας και τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας, ανάλογα με το μέγεθος, τη φύση και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του αντικειμένου της σύμβασης, έτσι ώστε να τηρούνται οι αρχές της αναλογικότητας της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της αποφυγής των διακρίσεων. Με σύμφωνη γνώμη του τεχνικού συμβουλίου της αναθέτουσας αρχής ή του κατά περίπτωση αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου, μπορεί η αναθέτουσα αρχή αιτιολογημένα να αποφασίζει την παρέκκλιση από την ανωτέρω απόφαση.»

Η ανωτέρω ρύθμιση προβλέπει τα εξής διασφαλιστικά της αποτροπής εισαγωγής υπερβολικών ή φωτογραφικών πρόσθετων όρων στις διακηρύξεις και ταυτοχρόνως κατοχυρώνει την ισχύ του εργοληπτικού πτυχίου εντός των αντιστοίχων ορίων ανά τάξη και κατηγορία έργου:

- i. Ρητώς αναφέρει τη χρηματοοικονομική επάρκεια (που δεν περιλαμβάνονταν προηγούμενως) και την τεχνική ικανότητα.
- ii. Ρητώς αντιστοιχίζει το τεκμήρια χρηματοοικονομικής επάρκειας και τεχνικής ικανότητας με τις τάξεις και κατηγορίες του νέου μητρώου (ΜΗΕΕΔΕ) («....αντίστοιχου προϋπολογισμού και κατηγορίας έργου»). Κατ' αυτόν τον τρόπο προσδίδει τεκμήριο καταλληλότητας τόσο ως προς την τεχνική ικανότητα όσο και ως προς τη χρηματοοικονομική επάρκεια, εντός των ορίων προϋπολογισμού εκάστης τάξης ανά κατηγορία έργου.
- iii. Ορίζει τους πρόσθετους όρους ως εκείνους που τίθενται καθ' υπέρβαση των τεκμηρίων χρηματοοικονομικής επάρκειας και τεχνικής ικανότητας του ΜΗΕΕΔΕ («....πέραν των προβλεπομένων στο π.δ. 71/2019»).
- iv. Προβλέπει την αρμοδιότητα του ΣΔΕ του ΥΠΟ.ΜΕ. να ελέγχει τη σκοπιμότητα της εισαγωγής, τη νομιμότητα και την αναλογικότητα των προτεινομένων από τις αναθέτουσες αρχές προσθέτων όρων.
- v. Παρέχει εξουσιοδότηση στον Υπουργό ΥΠΟ.ΜΕ. να εκδίδει υπουργικές αποφάσεις μέσω των οποίων θα κατηγοριοποιούνται οι περιπτώσεις που επιδέχονται την εισαγωγή προσθέτων όρων και θα εξειδικεύεται το περιεχόμενό τους.

Η ανωτέρω ρύθμιση κρίνεται ιδιαιτέρως ικανοποιητική και επιλύει σε μεγάλο βαθμό σε επίπεδο νομοθετικής διευκρίνισης το πρόβλημα που είχε ανακύψει με την ισχύ του εργοληπτικού πτυχίου και την ανεξέλεγκτη εισαγωγή παράνομων και καταχρηστικών προσθέτων όρων χρηματοοικονομικής επάρκειας και τεχνικής ικανότητας στις διακηρύξεις. Περαιτέρω, και τούτο είναι ίσως το σημαντικότερο, καθίσταται σαφές ότι «ειδικός όρος» είναι οιοσδήποτε όρος τίθεται καθ' υπέρβαση του ΜΗ.Ε.Ε.Δ.Ε. (πρώην Μ.Ε.ΕΠ.) για την αντίστοιχη τάξη και κατηγορία έργου. Επομένως, κατοχυρώνεται η λειτουργία της εγγραφής στις αντίστοιχες τάξεις και κατηγορίες του ΜΗ.Ε.Ε.Δ.Ε. για έκαστο δημοπρατούμενο έργο ως τεκμηρίου καταλληλότητας τόσο για την τεχνική ικανότητα όσο και για τη χρηματοοικονομική επάρκεια' ήτοι, αποσαφηνίζεται ότι το εργοληπτικό πτυχίο λειτουργεί ως «διαβατήριο» για τη συμμετοχή στους διαγωνισμούς δημοσίων έργων εντός των ορίων των τάξεων εγγραφής εκάστης εργοληπτικής επιχείρησης.

Έναρξη ισχύος: 1-6-2021 (για τους διαγωνισμούς που προκηρύσσονται μετά την ανωτέρω ημερομηνία).

4. Δάνεια εμπειρία – στήριξη στις ικανότητες άλλων φορέων (άρθρ. 26 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 78 παρ. 1 Ν. 4412/2016)

Με το συγκεκριμένο άρθρο τροποποιήθηκε η παρ. 1 του άρθρου 78 του Ν. 4412/2016, σχετικά με τη διαδικασία που ακολουθείται όταν διαπιστωθεί από την αναθέτουσα αρχή ότι ένας φορέας, στις ικανότητες του οποίου στηρίζεται η διαγωνιζόμενη ή η ανάδοχος εργοληπτική επιχείρηση, δεν πληροί τα κριτήρια επιλογής ή συντρέχει ως προς αυτόν λόγος αποκλεισμού. Το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 ορίζει τα εξής:

«Η αντικατάσταση του φορέα, στις ικανότητες του οποίου στηρίζεται ο οικονομικός φορέας που δεν πληροί σχετικό κριτήριο επιλογής ή για τον οποίον συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού των άρθρων 73 και 74, γίνεται κατόπιν πρόσκλησης από την αναθέτουσα αρχή προς τον οικονομικό φορέα, εντός τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης της πρόσκλησης στον οικονομικό φορέα, για κάθε τρίτο στις ικανότητες του οποίου στηρίζεται, στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας ανάθεσης σύμβασης. Ο φορέας με τον οποίο αντικαθίσταται ο φορέας του προηγούμενου εδαφίου δεν επιτρέπεται να αντικατασταθεί εκ νέου.»

Η αιτιολογική έκθεση του νόμου αναφέρει τα εξής σχετικά με την προκείμενη τροποποίηση:

«Με το άρθρο 26 τροποποιείται το άρθρο 78 του ν. 4412/2016, που ρυθμίζει τη στήριξη στις ικανότητες τρίτων φορέων. Εισάγονται ορισμένες διαδικαστικές

προϋποθέσεις για την αντικατάσταση του τρίτου, σε περίπτωση μη πλήρωσης εκ μέρους του των προβλεπόμενων απαιτήσεων, ώστε να αποφευχθεί η καταχρηστική χρήση της εν λόγω δυνατότητας. Ειδικότερα, προβλέπεται η αντικατάσταση του φορέα, στις ικανότητες του οποίου στηρίζεται ο προσφέρων, να γίνεται κατόπιν σχετικής πρόσκλησης από την αναθέτουσα αρχή προς τον οικονομικό φορέα, εντός τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης σχετικής πρόσκλησης και για μία μόνο φορά, για κάθε τρίτο, στις ικανότητες του οποίου στηρίζεται, στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας ανάθεσης.»

Έναρξη ισχύος: 1-6-2021 (για τους διαγωνισμούς που προκηρύσσονται μετά την ανωτέρω ημερομηνία).

5. Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές – μέθοδος εντοπισμού τους (άρθρ. 32 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 88 Ν. 4412/2016)

Με το άρθρο 32 του Ν. 4782/2021 τροποποιήθηκε το άρθρο 88 του Ν. 4412/2016 και εισήχθη για πρώτη φορά μέθοδος εντοπισμού των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών. Συγκεκριμένα, εισήχθη η υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να καλεί προς αιτιολόγηση (εξηγήσεις) όλες τις προσφορές που εμφανίζουν απόκλιση μεγαλύτερη των δέκα ποσοστιαίων μονάδων προς τα άνω από τον μέσο όρο του συνόλου των εκπτώσεων των παραδεκτών προσφορών που υποβλήθηκαν. Η αναθέτουσα αρχή διαθέτει πάντως τη διακριτική ευχέρεια να καλέσει προς αιτιολόγηση (εξηγήσεις) και προσφορές με μικρότερη απόκλιση ή ακόμη και όλες τις προσφορές. Οι αιτιολογήσεις πρέπει να υποβληθούν εντός 20ήμερης αποκλειστικής προθεσμίας από την αποστολή της πρόσκλησης.

Κρίσιμο είναι το προστεθέν τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016, σύμφωνα με το οποίο, αν η εργοληπτική επιχείρηση δεν ανταποκριθεί στην πρόσκληση και δεν υποβάλει αιτιολόγηση εντός της ανωτέρω προθεσμίας, καταπίπτει η εγγυητική επιστολή συμμετοχής της στον διαγωνισμό. Επισημαίνουμε, ότι στο νομοσχέδιο προβλεπόταν η κατάπτωση της εγγυητικής συμμετοχής όχι μόνο για τη μη υποβολή αιτιολόγησης αλλά και σε περίπτωση απόρριψής της. Τούτο άλλαξε στο τελικό κείμενο του νόμου.

Περαιτέρω, ο μέσος όρος εξάγεται από το σύνολο των εκπτώσεων των παραδεκτών προσφορών. Επομένως, οι απαράδεκτες προσφορές αποκλείονται από τον υπολογισμό του μέσου όρου. Ποιες προσφορές θεωρούνται ως «απαράδεκτες» ορίζεται στην περ. 45 του άρθρου του Ν. 4782/2021: «ως «απαράδεκτες προσφορές» νοούνται όσες υποβάλλονται από προσφέροντες, οι οποίοι δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα και όσων η τιμή υπερβαίνει τον προϋπολογισμό της αναθέτουσας αρχής, όπως καθορίστηκε και τεκμηριώθηκε πριν την έναρξη της διαδικασίας σύναψης σύμβασης».

Σημειώνεται ότι προτάσεις για αυτόματο αποκλεισμό των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών δεν υιοθετήθηκαν από τον νομοθέτη και το προεκτεθέν σύστημα απλώς εντοπίζει τις προσφορές εκείνες που χαρακτηρίζονται ως *prima facie* ασυνήθιστα χαμηλές, γεννώντας υποχρέωση στην αναθέτουσα αρχή να τις καλέσει προς υποβολή εξηγήσεων (αιτιολόγησης).

Οι κρίσιμες νέες διατάξεις του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016 έχουν ως ακολούθως:

1. Όταν οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με τα έργα, τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, οι αναθέτουσες αρχές απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση της πρόσκλησης της αναθέτουσας αρχής.

Αν οικονομικός φορέας δεν ανταποκριθεί στη σχετική πρόσκληση της αναθέτουσας αρχής εντός της άνω προθεσμίας και δεν υποβάλλει εξηγήσεις, η προσφορά του απορρίπτεται ως μη κανονική και καταπίπτει υπέρ της αναθέτουσας αρχής η εγγυητική επιστολή συμμετοχής.

.....

5α. Στις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών, παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, ως ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές, σε κάθε περίπτωση, τεκμαίρονται προσφορές που υποβάλλονται σε διαγωνισμό και εμφανίζουν απόκλιση μεγαλύτερη των δέκα (10) ποσοστιαίων μονάδων από τον μέσο όρο του συνόλου των εκπτώσεων των παραδεκτών προσφορών που υποβλήθηκαν. Η αναθέτουσα αρχή δύναται να κρίνει ότι συνιστούν ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές και προσφορές με μικρότερη ή καθόλου απόκλιση από το ως άνω όριο. Οι παρεχόμενες εξηγήσεις του οικονομικού φορέα, ιδίως ως προς τον προσδιορισμό οικονομικών μεγεθών, με τις οποίες ο προσφέρων διαμόρφωσε την προσφορά του, αποτελούν δεσμευτικές συμφωνίες και τμήμα της σύμβασης ανάθεσης που δεν μπορούν να μεταβληθούν καθ' όλη τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης.»

Έναρξη ισχύος: 1-6-2021 (για τους διαγωνισμούς που προκηρύσσονται μετά την ανωτέρω ημερομηνία).

6. Πολλαπλά κριτήρια

Έχουν επέλθει μεταβολές στο άρθρο 86 του Ν. 4412/2016, όμως οι κυριότερες δεν αφορούν τις συμβάσεις έργων.

7. Συμπλήρωση – αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών (άρθρ. 42 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 102 Ν. 4412/2016)

7.1 Το πολύπαθο άρθρο 102 του Ν. 4412/2016 τροποποιήθηκε για άλλη μία φορά και απλοποιήθηκε. Με τη νέα του απλοποιημένη μορφή το άρθρο παρέχει πλέον τη δυνατότητα στην αναθέτουσα αρχή να ζητεί από τον οικονομικό φορέα οιαδήποτε διευκρίνιση ή συμπλήρωση εγγράφων και λοιπών στοιχείων της προσφοράς του, χωρίς τις λεπτομερειακές προϋποθέσεις και υποδιαιρέσεις περιπτώσεων του προϊσχύσαντος άρθρου 102 (που και αυτό αποτελούσε προϊόν δραστικής τροποποίησης του αρχικού άρθρου), οι οποίες είχαν δημιουργήσει μεγάλα ερμηνευτικά προβλήματα και συγχύσεις. Μόνο περιοριστικό κριτήριο είναι η μη παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας.

Το νέο άρθρο 102 του Ν. 4412/2016 έχει ως ακολούθως:

«Άρθρο 102

*Συμπλήρωση - αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών
(Άρθρο 56 παρ. 3 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)*

Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής, οι αναθέτουσες αρχές, τηρώντας τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, ζητούν από τους προσφέροντες ή υποψήφιους οικονομικούς φορείς, όταν οι πληροφορίες ή η τεκμηρίωση που πρέπει να υποβάλλονται είναι ή εμφανίζονται ελλιπείς ή λανθασμένες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων στο ΕΕΕΣ, ή όταν λείπουν συγκεκριμένα έγγραφα, να υποβάλλουν, να συμπληρώνουν, να αποσαφηνίζουν ή να ολοκληρώνουν τις σχετικές πληροφορίες ή τεκμηρίωση, εντός προθεσμίας όχι μικρότερης των δέκα (10) ημερών και όχι μεγαλύτερης των είκοσι (20) ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης σε αυτούς της σχετικής πρόσκλησης.».

Είναι χρήσιμο να παρατεθεί εδώ σχετικό εδάφιο της αιτιολογικής έκθεσης του νόμου:

«Η τροποποίηση του άρθρου κρίνεται αναγκαία χάριν της ανάπτυξης του ευρύτερου δυνατού υγιούς ανταγωνισμού, της κάμψης της τυπολατρίας και του formalισμού και της διευκόλυνσης της πρόσβασης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στις δημόσιες συμβάσεις, προς όφελος της επιτυχούς έκβασης των διαγωνιστικών διαδικασιών και της καλύτερης εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος. Με τη νέα διατύπωση του άρθρου 102, η αναθέτουσα αρχή δύναται να ζητήσει να διορθωθούν ή να συμπληρωθούν σε επιμέρους σημεία τα στοιχεία που περιλαμβάνονται σε ένα φάκελο υποψηφιότητας, αρκεί να μην τροποποιείται η προσφορά του οικονομικού φορέα με τέτοιο τρόπο ώστε να του δίνεται αθέμιτο πλεονέκτημα έναντι των λοιπών συμμετεχόντων στη διαδικασία ανάθεσης της

σύμβασης και η αίτηση αυτή, της αναθέτουσας αρχής, να αφορά στοιχεία ή δεδομένα, των οποίων είναι αντικειμενικά.»

7.2 Ένα κρίσιμο νομικό ζήτημα που θα ανακύψει υπό τη νέα εκδοχή του άρθρου 102 του Ν. 4412/2016 είναι αν η αναθέτουσα αρχή έχει διακριτική ευχέρεια να καλέσει τον προσφέροντα οικονομικό φορέα να παράσχει διευκρινίσεις ή να συμπληρώσει την προσφορά του ή αντιθέτως έχει δεσμία αρμοδιότητα, οσάκις ανακύπτει τέτοιο ζήτημα, να τον καλεί προς διευκρίνιση ή συμπλήρωση. Η άποψή μου είναι ότι η αναθέτουσα αρχή δεν έχει απλώς διακριτική ευχέρεια, την οποία πάντως θα έπρεπε να ασκεί αιτιολογημένα και τηρώντας τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και διαφάνειας, αλλά **υποχρεούται** να καλεί προς διευκρίνιση ή συμπλήρωση της προσφοράς του τον προσφέροντα οικονομικό φορέα οσάκις συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου. Και τούτο, διότι σε αντίθετη περίπτωση θα άνοιγε ο δρόμος για αυθαιρεσίες και καταχρηστική άσκηση της σχετικής δυνατότητας από πλευράς των αναθετουσών αρχών, που δεν θα μπορούσε να ελεγχθεί δικαστικώς κατ' αποτελεσματικό τρόπο. Επομένως, η ορθή άποψη είναι ότι, οσάκις συντρέχουν οι θετικές και αρνητικές προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης (ήτοι, υπάρχει ανάγκη συμπλήρωσης ή/και διευκρίνισης της προσφοράς και η διευκρίνιση ή/και συμπλήρωση δεν θα παραβίαζε τις αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης), η αναθέτουσα αρχή **υποχρεούται** να καλεί τον προσφέροντα οικονομικό φορέα προς διευκρίνιση ή/και συμπλήρωση, η δε άσκηση της εν λόγω δεσμίας αρμοδιότητάς της ελέγχεται δικαστικώς.

Έναρξη ισχύος: ΑΜΕΣΗ (9-3-2021) Καταλαμβάνει και τους τρέχοντες διαγωνισμούς.

8. Υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να χορηγεί στον προσωρινό ανάδοχο προθεσμία να συμπληρώσει τα δικαιολογητικά κατακύρωσης (άρθρ. 43 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 103 Ν. 4412/2016).

Με την τροποποίηση της παρ. 2 του άρθρου 103 του Ν. 4412/2016 επαναφέρεται βελτιωμένο το καθεστώς που ίσχυε προηγουμένως, ήτοι, υποχρεούται πλέον η αναθέτουσα αρχή να χορηγεί στον προσωρινό ανάδοχο προθεσμία για τη συμπλήρωση τυχόν ελλειπόν δικαιολογητικών κατακύρωσης, ενώ διατηρείται το δικαίωμα του προσωρινού αναδόχου να αιτηθεί και ο ίδιος τη χορήγηση της σχετικής προθεσμίας. Αναμφισβήτητη θετική τροποποίηση, που συνδυάζει βελτιωτικά τις δύο προηγούμενες ρυθμίσεις. Η νέα παράγραφος 2 του άρθρου 103 του Ν. 4412/2016 έχει ως ακολούθως:

«2. Αν δεν προσκομισθούν τα παραπάνω δικαιολογητικά ή υπάρχουν ελλείψεις σε αυτά που υποβλήθηκαν, η αναθέτουσα αρχή καλεί τον προσωρινό ανάδοχο να προσκομίσει τα ελλείποντα δικαιολογητικά ή να συμπληρώσει τα ήδη υποβληθέντα, ή να παράσχει διευκρινήσεις με την έννοια του άρθρου 102, εντός δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης σε αυτόν. Αν ο προσωρινός ανάδοχος υποβάλλει αίτημα προς την αναθέτουσα αρχή για παράταση της ως άνω προθεσμίας, συνοδευόμενο από αποδεικτικά έγγραφα με τα οποία αποδεικνύεται ότι έχει αιτηθεί τη χορήγηση των δικαιολογητικών, η αναθέτουσα αρχή παρατείνει την προθεσμία υποβολής των δικαιολογητικών για όσο χρόνο απαιτηθεί για τη χορήγηση των δικαιολογητικών από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές. Ο προσωρινός ανάδοχος μπορεί να αξιοποιεί τη δυνατότητα του προηγούμενου εδαφίου και εντός της προθεσμίας της πρόσκλησης της παρ. 1.

Το παρόν εφαρμόζεται αναλόγως και όταν η αναθέτουσα αρχή ζητήσει την προσκόμιση των δικαιολογητικών κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής και πριν από το στάδιο κατακύρωσης, κατ' εφαρμογή του πρώτου εδαφίου της παρ. 5 του άρθρου 79, τηρουμένων των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας.»

Έναρξη ισχύος: 1-6-2021 (μάλλον για τους διαγωνισμούς που προκηρύσσονται μετά την ανωτέρω ημερομηνία – όμως για λόγους ενότητας των νέων διαδικαστικών ρυθμίσεων των άρθρων 102 και 103, θα έπρεπε και η συγκεκριμένη διάταξη να έχει άμεση εφαρμογή).

9. Κατάργηση ΤΕΥΔ

Καταργείται το ΤΕΥΔ και πλέον ισχύει για όλους τους διαγωνισμούς ΕΕΕΣ. Ορθή ρύθμιση, διότι δεν υπήρχε λόγος τέτοιας διάκρισης.

Έναρξη ισχύος: 1-6-2021 (για τους διαγωνισμούς που προκηρύσσονται μετά την ανωτέρω ημερομηνία)

10. Κατάργηση πιστοποιητικού ΣΕΠΕ

Ορθή ρύθμιση και αυτή, η οποία εξαλείφει ένα πρόβλημα που οφειλόταν αποκλειστικά και μόνο στην τεχνική αδυναμία της Διοίκησης να εκδώσει τέτοιο πιστοποιητικό.

Έναρξη ισχύος: 1-6-2021

V. ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ

Οι τροποποιήσεις του σταδίου εκτέλεσης είναι πάρα πολλές και σημαντικότερες. Τόσο εκτεταμένες τροποποιήσεις της νομοθεσίας κατά το στάδιο εκτέλεσης (συμβατικό στάδιο) δεν είχαν γίνει με τον Ν. 4412/2016, ο οποίος μετέφερε αυτούσιο το προϊσχύσαν καθεστώς του Ν. 3669/2008. Ενδεικτικά σημειώνω ότι, πέραν των κατωτέρω αναφερομένων τριών ουσιαστών τροποποιήσεων (ιδιωτική επίβλεψη, έλεγχος μελέτης και δηλωτικό σύστημα για τις επιμετρήσεις), τροποποιείται το καθεστώς της οριακής προθεσμίας, της βεβαίωσης περάτωσης, της παραλαβής (ενοποιείται σε ένα στάδιο), της έκπτωσης, των βλαβών στο έργο, της ανωτέρας βίας, των ενστάσεων. Επίσης, **ελλείπει η αναγκαία πλέον επαναφορά του θεσμού της αναθεώρησης τιμών**. Για όλα αυτά τα θέματα απαιτείται χρόνος και σοβαρή ανάλυση. Παρακάτω θίγω τις κρισιμότερες για τους αναδόχους νέες ρυθμίσεις:

1. ΕΠΙΒΛΕΨΗ ΑΠΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ (άρθρ. 57 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 136 Ν. 4412/2016)

Εισάγεται ο θεσμός της επίβλεψης από πιστοποιημένους οικονομικούς φορείς του ιδιωτικού τομέα. Θετική ρύθμιση κατ' αρχήν, ωστόσο υπάρχουν επιμέρους ζητήματα που γεννούν αμφισβητήσεις. Το σημαντικότερο πρόβλημα είναι ότι ο Ιδιωτικός Φορέας Επίβλεψης (Ι.Φ.Ε.) δεν θα είναι συμβαλλόμενος με τον ΚτΕ αλλά με τον ανάδοχο, ο οποίος θα είναι και υπόχρεος για την καταβολή των αμοιβών του, που πάντως λαμβάνονται από τις πιστώσεις του έργου. Η διευθύνουσα υπηρεσία έχει πάντως το δικαίωμα να αμφισβητήσει τα πορίσματα της επίβλεψης. Η εντύπωση που αποκομίζεται είναι ότι το Δημόσιο, ως κύριος του έργου, δεν δύναται να ασκήσει μέσω των δικών του μηχανικών την επίβλεψη του έργου και μετακυλίζει το σχετικό βάρος στον ανάδοχο, επιβαρύνοντας τον τελευταίο με την υποχρέωση ανεύρεσης Ι.Φ.Ε. και σύναψης σύμβασης με αυτόν. Επιπροσθέτως, του μετακυλίζει και το νομικό βάρος της συμβατικής σχέσης με τον Ι.Φ.Ε., συμπεριλαμβανομένης σ' αυτό και της καταβολής της αμοιβής του (βεβαίως, καταβάλλεται από τις πιστώσεις του έργου, όμως η νομική υποχρέωση καταβολής της είναι του αναδόχου, όχι του κυρίου του έργου). Κατ' αυτόν τον τρόπο, όμως, δεν πρόκειται για πραγματική ανάθεση των καθηκόντων επίβλεψης από το Δημόσιο σε ιδιωτικό φορέα, αλλά για επιβάρυνση του αναδόχου με τη νομική και οικονομική υποχρέωση να βρει αυτός ιδιώτη επιβλέποντα, του οποίου οι κρίσεις και τα πορίσματα θα υπόκεινται στην έγκριση της Δ.Υ. και της Π.Α.. Ως ένα βαθμό αυτό το υβριδικό σύστημα επίβλεψης ομοιάζει με το δηλωτικό σύστημα του ελέγχου των επιμετρήσεων, που θα αναπτύξουμε στη συνέχεια και αποτελεί μία από τις πλέον αμφισβητούμενες καινοτομίες του Ν. 3782/2021.

Για την ενεργοποίηση, πάντως, του θεσμού, απαιτείται η έκδοση υπουργικής απόφασης του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών.

Οι σχετικές νέες διατάξεις (άρθρ. 136 Ν. 4412/2016 §§ 3, 4 & 5) έχουν ως ακολούθως:

«3. Η επίβλεψη των παρ. 1 και 2 δύναται να ασκηθεί, εφόσον προβλέπεται στην διακήρυξη, από πιστοποιημένο ιδιωτικό φορέα επίβλεψης (ΙΦΕ). Ο ΙΦΕ είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων, ο οποίος είναι εγγεγραμμένος στα οικεία μητρώα του π.δ. 71/2019 (Α' 112) και διαθέτει τις εξειδικευμένες γνώσεις που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση και επίβλεψη του έργου.

Κάθε υποψήφιος ανάδοχος υποχρεούται να δηλώνει με την προσφορά του τον ΙΦΕ, στον οποίο θα ανατεθεί η επίβλεψη της εκτέλεσης της σύμβασης, εφόσον αυτή κατακυρωθεί στον ίδιο. Αμέσως μετά την κατακύρωση του έργου και την υπογραφή της σύμβασης με τον ανάδοχο, η Προϊσταμένη Αρχή τον καλεί να υπογράψει την προβλεπόμενη σύμβαση με τον ΙΦΕ και να τον εγκαταστήσει στο έργο. Η Προϊσταμένη Αρχή κατά το ως άνω στάδιο, δύναται αιτιολογημένα να αρνηθεί τον ορισμό του προτεινόμενου φορέα επίβλεψης και να τάξει προθεσμία όχι μικρότερη των δέκα (10) ημερών και όχι μεγαλύτερη των τριάντα (30) ημερών στον ανάδοχο, για να προτείνει νέο πιστοποιημένο ΙΦΕ.

*Το σχέδιο σύμβασης μεταξύ αναδόχου και ΙΦΕ κοινοποιείται στο σύνολό του μαζί με τα πάσης φύσεως παραρτήματά του από τον ανάδοχο στην διευθύνουσα υπηρεσία. Η διευθύνουσα υπηρεσία ελέγχει εντός τριών (3) ημερών από την ως άνω κοινοποίηση, εάν το σχέδιο σύμβασης έχει το προβλεπόμενο περιεχόμενο, και, εφόσον δεν έχει αντιρρήσεις, ειδοποιεί τον ανάδοχο ότι μπορεί να προχωρήσει στην υπογραφή της σύμβασης με τον ΙΦΕ. Εάν η σύμβαση μεταξύ αναδόχου και ΙΦΕ χρειάζεται διορθώσεις ή τροποποιήσεις, η διευθύνουσα υπηρεσία τάσσει προθεσμία στον ανάδοχο να συμμορφωθεί. **Με την υπογραφή της σύμβασης μεταξύ αναδόχου και ΙΦΕ ο τελευταίος εγκαθίσταται ως επιβλέπων στο έργο.***

Εάν η διευθύνουσα υπηρεσία διαπιστώσει, ότι ο ΙΦΕ έχει ουσιωδώς παραβεί τις νόμιμες ή τις συμβατικές του υποχρεώσεις, τον καλεί να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, ώστε να αρθεί η παράβαση και αποστέλλει σχετική ειδοποίηση στον ανάδοχο. Εφόσον δεν αρθεί η παράβαση, ενημερώνει την Προϊσταμένη Αρχή, η οποία μπορεί να ζητήσει από τον ανάδοχο να καταγγείλει τη σύμβασή του με τον ΙΦΕ και να τον αντικαταστήσει άμεσα.

Η αμοιβή του ΙΦΕ βαρύνει τις πιστώσεις του έργου και καταβάλλεται αποκλειστικώς από τον ανάδοχο, ο οποίος είναι ο μόνος υπόχρεος για την πληρωμή των αμοιβών και των λοιπών δαπανών και εξόδων του, όπως αυτά προβλέπονται στην σύμβαση μεταξύ αναδόχου και ΙΦΕ και ρυθμίζονται από το

εφαρμοζόμενο τιμολόγιο. Ο κύριος του έργου δεν έχει καμία ευθύνη για τις δαπάνες αυτές.

Ο ΙΦΕ ευθύνεται έναντι του κυρίου του έργου ακόμη και για ελαφρά αμέλεια κατά την εκτέλεση των υποχρεώσεών του και επίσης σε περίπτωση φυσικού προσώπου, ο ίδιος, και σε περίπτωση νομικού προσώπου, οι διοικούντες και υπάλληλοι του ΙΦΕ, υπέχουν, κατά την εκπλήρωση των συμβατικών τους υποχρεώσεων, ποινική ευθύνη δημόσιου υπαλλήλου.

Με απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών καθορίζονται οι λεπτομέρειες και τα ειδικότερα θέματα που συνάπτονται με τις ως άνω ρυθμίσεις και ιδίως, η απαιτούμενη πιστοποίηση του ΙΦΕ με την εγγραφή του στα οικεία μητρώα του π.δ. 71/2019, καθώς και τυχόν πρόσθετα προσόντα που πρέπει να διαθέτει και να αποδεικνύει, η διαδικασία πρότασης, ορισμού και εγκατάστασης του ΙΦΕ στο έργο, η διαδικασία σύναψης της σύμβασης μεταξύ ΙΦΕ και αναδόχου και το ελάχιστο περιεχόμενο αυτής, τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις του ΙΦΕ απέναντι στον κύριο του έργου, ο υπολογισμός της αμοιβής του ΙΦΕ και ο καθορισμός του τιμολογίου βάσει του οποίου αυτή θα υπολογίζεται, καθώς και ο τρόπος καταβολής της, οι εγγυήσεις αμεροληψίας του ΙΦΕ και τα μέτρα για την αποτροπή σύγκρουσης συμφερόντων του ΙΦΕ με τον ανάδοχο, η αντιμετώπιση τυχόν παράβασης των υποχρεώσεων και εν γένει ευθύνης του ΙΦΕ, οι λόγοι που επιτρέπουν ή επιβάλλουν την αντικατάσταση του ΙΦΕ κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου και η διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσει προς τούτο ο ανάδοχος, καθώς και κάθε άλλο ζήτημα που συνδέεται με την απρόσκοπτη κατά τα ως άνω οριζόμενα άσκηση επίβλεψης από ιδιωτικό φορέα.

4. Στην περίπτωση της παρ. 3 η διευθύνουσα υπηρεσία δεν προβαίνει στον ορισμό επιβλεπόντων κατά τους ορισμούς της παρ. 2. Ο ιδιωτικός φορέας επίβλεψης έχει όλα τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τις διατάξεις του παρόντος στην επίβλεψη, όταν τούτη ασκείται από υπαλλήλους της διευθύνουσας υπηρεσίας.

5. α. Η διευθύνουσα υπηρεσία, σε περίπτωση ανάθεσης της επίβλεψης σε ιδιωτικό φορέα, δικαιούται, να πραγματοποιεί, κατά την κρίση της και χωρίς να απαιτείται οιαδήποτε προηγούμενη γνωστοποίηση, επιτόπιους ελέγχους του έργου, με σκοπό να διαπιστώνει την εξέλιξη αυτού, τη νόμιμη άσκηση της επίβλεψης και τη συμμόρφωση του αναδόχου με τη σύμβαση εκτέλεσης του έργου.

β. Η διευθύνουσα υπηρεσία δύναται να εναντιώνεται στα πορίσματα και έγγραφα του ιδιωτικού φορέα επίβλεψης, με αιτιολογημένη εισήγησή της που υποβάλλεται στην Προϊσταμένη Αρχή, εντός δεκαπέντε (15) ημερών από τη γνωστοποίησή τους σε αυτήν, άλλως τεκμαίρεται η αποδοχή των πορισμάτων και των εγγράφων του ιδιωτικού φορέα επίβλεψης. Σε περίπτωση εμπρόθεσμης αιτιολογημένης εναντίωσης της διευθύνουσας υπηρεσίας, η

Προϊσταμένη Αρχή του έργου αποφασίζει, εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από της περιέλευσης σε αυτήν της εισηγήσεως. Η απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής δεσμεύει τη διευθύνουσα υπηρεσία, τον φορέα επίβλεψης και τον ανάδοχο.

γ. Τα πορίσματα ή τα έγγραφα που συντάσσονται από τον ιδιωτικό φορέα επίβλεψης, καθώς και τα έγγραφα ή τα στοιχεία που υπογράφονται από αυτόν, δεν γεννούν διαφορές μεταξύ του επιβλέποντος και του αναδόχου. Εάν ο ανάδοχος αμφισβητεί ενέργειες της επίβλεψης, υποβάλλει αναφορά προς την διευθύνουσα υπηρεσία, η οποία μπορεί, εάν κάνει δεκτές τις αιτιάσεις του αναδόχου, να εναντιωθεί κατά τη διαδικασία της περ. β'.

δ. Κατά της απόφασης της Προϊσταμένης Αρχής, που δέχεται την εναντίωση της διευθύνουσας υπηρεσίας σε έγγραφα ή πορίσματα του ιδιωτικού φορέα επίβλεψης, καθώς και κατά της τεκμαιρόμενης αποδοχής από τη διευθύνουσα υπηρεσία των εγγράφων ή πορισμάτων του ιδιωτικού φορέα επίβλεψης, ο ανάδοχος μπορεί να ασκήσει την ένσταση του άρθρου 174, περί διοικητικής επίλυσης συμβατικών διαφορών, εφόσον η ως άνω εναντίωση ή η τεκμαιρόμενη αποδοχή των ενεργειών της επίβλεψης έχουν άμεσα βλαπτικές συνέπειες εις βάρος του, χωρίς να απαιτείται η έκδοση άλλης πράξης προς τούτο.»

Έναρξη ισχύος: 1/9/2021 - για τα έργα που δημοπρατούνται μετά την ανωτέρω ημερομηνία (άρθρ. 140 § 5 Ν. 4782/2021).

Συμπεράσματα: Ιδέα καλή, υλοποίηση προβληματική. Αντί για ενεργοποίηση του ιδιωτικού τομέα, στην πραγματικότητα πρόκειται για μετακύλιση ευθυνών και βαρών της Διοίκησης στον ανάδοχο. Αντί για ταχύτητα και αποτελεσματικότητα κατά την εκτέλεση των έργων, μάλλον θα προκαλέσει καθυστερήσεις και πρόσθετη γραφειοκρατία.

2. ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΝΑΔΟΧΟΥ ΓΙΑ ΕΛΕΓΧΟ ΜΕΛΕΤΗΣ (άρθρ. 59 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 138 Ν. 4412/2016)

Μία από τις καινοτομίες του νομοσχεδίου είναι ο προκαταβολικός έλεγχος της μελέτης του έργου από τον ανάδοχο. Τα κυριότερα στοιχεία της ρύθμισης είναι τα εξής:

α) Έλεγχος από τον ανάδοχο της μελέτης εντός προθεσμίας 20 – 60 ημερών προ της υπογραφής της σύμβασης (δυνατότητα παράτασης προθεσμίας μέχρι και επιπλέον 45 ημέρες σε ειδικά έργα, κατόπιν αίτησης του αναδόχου).

β) Άπρακτη παρέλευση προθεσμίας => τεκμαρτή έγκριση της μελέτης από τον ανάδοχο.

γ) Επουσιώδεις τροποποιήσεις (μη υπέρβαση 15% της αρχικής σύμβασης χωρίς Φ.Π.Α. και δεν μεταβάλλουν τη φύση του έργου) => εκτέλεση του έργου, με έγκρισή τους.

δ) Ουσιώδεις τροποποιήσεις => διάλυση της σύμβασης και αποζημίωση του αναδόχου μόνο για αποδεδειγμένες δαπάνες.

ε) Ανάδοχος δικαιούται να εκτελέσει εργασίες κατά παρέκκλιση της αρχικής μελέτης, μόνο αν έχει προηγηθεί τροποποίηση της μελέτης κατ' άρθρο 144 παρ. 2.

στ) Σε περίπτωση διάλυσης της σύμβασης => πρόσκληση του επόμενου κατά σειρά μειοδότη για να εκτελέσει το έργο βάσει της προσφοράς του.

ζ) Αν διαπιστωθεί αστοχία της μελέτης κατά την εκτέλεση του έργου, που αποδεδειγμένα δεν μπορούσε να διαπιστωθεί εμπροθέσμως κατά την ανωτέρω διαδικασία, υποχρέωση του αναδόχου να ενημερώσει αμελλητί τη Δ.Υ. και να απέχει από κάθε πράξη ή ενέργεια που επαυξάνει το συμβατικό αντικείμενο.

Έναρξη ισχύος: 1/9/2021 - για τα έργα που δημοπρατούνται μετά την ανωτέρω ημερομηνία (άρθρ. 140 § 5 Ν. 4782/2021).

3. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΡΓΟΥ **(άρθρ. 65 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 146 Ν. 4412/2016)**

- Ηλεκτρονικό ημερολόγιο σε ελεύθερο λογισμικό.
- Καθημερινή τήρηση - Υπογραφή με ψηφιακή υπογραφή – ηλεκτρονική αποστολή στη Δ.Υ. & επιβλέποντα – διορθώσεις από επιβλέποντα & υποβολή εντός 2 ημέρων στη Δ.Υ. – διορθώσεις από Δ.Υ..
- Έννομες συνέπειες: Εγγραφές —> όχι πλήρης απόδειξη – συνεκτίμηση με άλλα αποδεικτικά στοιχεία – αποτελεί όμως σημαντικό αποδεικτικό στοιχείο
- Παράλειψη τήρησης ημερολογίου —> ειδική ποινική ρήτρα (όχι μικρότερη των € 100 ούτε υψηλότερη των € 500 για κάθε ημέρα παράλειψης).
- Δυνατότης απλοποίησης της εφαρμογής του στα «μικρά έργα» (αόριστος όρος) - απόλυτη διακριτική ευχέρεια Δ.Υ..
- Έναρξη ισχύος: **ΑΜΕΣΗ (9-3-2021)** (ερμηνευτικό ζήτημα αν καταλαμβάνει και τις εκτελούμενες συμβάσεις – κατά την άποψή μου ΝΑΙ' ωστόσο, θα μπορούσε να υποστηριχθεί με πολλά στοιχεία βασιμότητας και η αντίθετη άποψη, ότι καταλαμβάνει δηλαδή τις συμβάσεις που συνάπτονται δυνάμει διαγωνισμών που προκηρύχθηκαν μετά τις 9-3-2021).

4. ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ ΕΡΓΟΥ

(άρθρ. 66 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 147 Ν. 4412/2016)

Σημαντικές τροποποιήσεις έγιναν ειδικώς όσον αφορά την οριακή προθεσμία. Δυστυχώς, το συγκεκριμένο άρθρο έγινε περισσότερο ασαφές, αφού δεν υπάρχουν πλέον, όπως υπήρχαν πριν, σαφείς ορισμοί για την αρχική προθεσμία, τη συμβατική προθεσμία και τη συνολική προθεσμία, η δε εικόνα είναι ότι οι σχετικοί όροι χρησιμοποιούνται αδιακρίτως. Οι αναγκαίοι ορισμοί ελλείπουν και στο γενικό άρθρο 2 του Ν. 4412/2016 περί ορισμών, με συνέπεια το συγκεκριμένο άρθρο, όπως θα ισχύει πλέον τροποποιημένο, να αποτελεί πηγή διαφωνιών και δικαστικών διενέξεων. Οπωσδήποτε πρόκειται για δείγμα κακής νομοθέτησης και σοβαρών νομοτεχνικών ατελειών.

Οι τροποποιήσεις έχουν ως εξής:

A) Οριακή προθεσμία —> Τρεις σημαντικές αλλαγές:

- α) Βάση υπολογισμού η αρχική συμβατική προθεσμία και όχι η συνολική προθεσμία. Η οριακή προθεσμία αρχίζει την επομένη της συμβατικής προθεσμίας, η οποία θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι ταυτίζεται με την αρχική προθεσμία, παρόλο ότι δεν υπάρχει σχετικός ορισμός.
- β) Το $\frac{1}{2}$ της αρχικής προθεσμίας και όχι το $\frac{1}{3}$ της συνολικής. Δεν προσμετρούνται πλέον τυχόν παρατάσεις της αρχικής συμβατικής προθεσμίας.
- γ) Όχι μικρότερη των τριών (3) μηνών.

B) Συνολική προθεσμία —> Αλλαγή του ορισμού της και μείωση της σημασίας της:

- α) Ως συνολική προθεσμία οριζόταν η αρχική συμβατική προθεσμία συν οι παρατάσεις που χορηγήθηκαν κατά τη διάρκεια της ισχύος της. Πλέον, με τον νέο ορισμό της συνολικής προθεσμίας που υπάρχει στην παρ. 1 του άρθρου 147, ως συνολική προθεσμία ορίζεται η προθεσμία για την περάτωση του συνόλου του έργου. Ωστόσο, δεν διευκρινίζεται αν η προθεσμία για την περάτωση του συνόλου του έργου αφορά την αρχική συμβατική προθεσμία ή αυτή που έχει προκύψει μετά τις χορηγηθείσες παρατάσεις. Σημειωτέον, ότι δεν υφίσταται ορισμός της συνολικής προθεσμίας (ή οιασδήποτε άλλης προθεσμίας) στο άρθρο 2 του Ν. 4412/2016 περί ορισμών, όπως ισχύει και μετά την τροποποίησή του από τον Ν. 4782/2021. Δεδομένου ότι η αρχική συμβατική προθεσμία αναφέρεται στο νέο

άρθρο ως «αρχική προθεσμία», το ορθό είναι να θεωρείται η συνολική προθεσμία ως η συμβατική προθεσμία που έχει προκύψει μετά τη χορήγηση των παρατάσεων.

β) Η νομική σημασία της συνολικής προθεσμίας έχει υποβαθμισθεί. Κι αυτό διότι με την παρέλευσή της άρχιζε η οριακή προθεσμία. Τώρα η οριακή προθεσμία αρχίζει με την παρέλευση της αρχικής (συμβατικής) προθεσμίας. Μάλιστα, ρητώς ορίζεται ότι για τον υπολογισμό της οριακής προθεσμίας δεν προσμετρούνται τυχόν παρατάσεις της συμβατικής προθεσμίας.

Γ) Αναστολή προθεσμιών λόγω ανωτέρας βίας —> Προϋποθέσεις και περιεχόμενο:

α) Γεγονός ανωτέρας βίας

β) Αίτηση από τον ανάδοχο εντός προθεσμίας 10 ημερών από την εμφάνιση του γεγονότος.

γ) Απόφαση της Δ.Υ. εντός προθεσμίας 10 ημερών. Άπρακτη παρέλευση = σιωπηρή αποδοχή

δ) Διάρκεια αναστολής:

i. Όχι πάνω από το 1/10 της συνολικής προθεσμίας για συμβάσεις άνω του ενός έτους.

ii. Όχι πάνω από 30 ημέρες για συμβάσεις κάτω του έτους.

Δ) Έναρξη ισχύος: **1-9-2021** για τις συμβάσεις που θα συναφθούν δυνάμει διαγωνισμών που θα προκηρυχθούν μετά την ανωτέρω ημερομηνία (άρθρο 140 § 5 Ν. 4782/2021).

5. ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΕΩΝ – ΔΗΛΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

(άρθρ. 70 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 151 Ν. 4412/2016)

Ίσως η σοβαρότερη και πλέον δυσμενής για τον ανάδοχο ουσιώδης τροποποίηση του συμβατικού σταδίου είναι η μετατροπή του συστήματος ελέγχου και εγκρίσεως των επιμετρήσεων από ελεγκτικό σε **δηλωτικό**. Τούτο σημαίνει ότι η Δ.Υ. δεν θα ελέγχει πλέον τις επιμετρήσεις κανονικά και στο σύνολό τους, αλλά αυτές θα υποβάλλονται από τον ανάδοχο **με υπεύθυνη δήλωση περί της ακριβείας τους**. Εάν κατά τους δειγματοληπτικούς ελέγχους που θα διενεργεί η Δ.Υ., αποδειχθεί ότι υπάρχουν σφάλματα, τότε θα επέρχονται κυρώσεις σε βάρος του αναδόχου και θα εκδίδονται αρνητικοί λογαριασμοί για την επιστροφή τυχόν αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών μαζί με ποινικές ρήτρες. Προφανώς, το νέο σύστημα ελέγχου των επιμετρήσεων αποτελεί απόρροια της κακής λειτουργίας των αρμοδίων υπηρεσιών και της αδυναμίας τους να κάνουν σωστά τη δουλειά τους. Όπως και με παρελθούσες δυσμενείς τροποποιήσεις της νομοθεσίας των δημοσίων

έργων, οι συνέπειες των δυσλειτουργιών της δημόσιας διοίκησης επιρρίπτονται στους αναδόχους. Η δυσμενέστερη, όμως, συνέπεια του νέου συστήματος είναι ότι **τίθεται εν τοις πράγμασιν ο ανάδοχος υπό ομηρεία μέχρι την παραλαβή του έργου.**

Ειδικότερα, οι επιμέρους λεπτομέρειες του νέου «δηλωτικού» συστήματος έχουν ως εξής:

α) Επιμετρήσεις υποβάλλονται συνοδευόμενες από δήλωση του αναδόχου περί της αληθείας τους.

β) Υποχρεωτικός δειγματοληπτικός έλεγχος στο 40% των επιμετρήσεων (στο νομοσχέδιο ήταν 10%, αλλά προφανώς το έκριναν μικρό). Προαιρετικός στο υπόλοιπο.

γ) Διαχωρισμός σε «**ανακριβείς**» και «**εκ προθέσεως αναληθείς**» επιμετρήσεις.

«Ανακριβείς επιμετρήσεις»: Αυτές που φέρουν σφάλματα χωρίς πρόθεση του αναδόχου.

«Εκ προθέσεως αναληθείς επιμετρήσεις»: Αυτές που φέρουν σφάλματα εκ προθέσεως του αναδόχου.

δ) Συνέπειες υποβολής εσφαλμένων επιμετρήσεων αμφοτέρων των κατηγοριών: Αρνητικός λογαριασμός για την επιστροφή του αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού + ποινική ρήτρα 3% επί του επιστρεπτέου ποσού.

ε) Επιπρόσθετες συνέπειες της εκ προθέσεως αναληθούς επιμέτρησης (πέραν των ανωτέρω που ισχύουν για όλες τις ανακριβείς επιμετρήσεις): Σε περίπτωση καθ' υποτροπή υποβολής εκ προθέσεως αναληθών επιμετρήσεων, κήρυξη του αναδόχου εκπτώτου με κατάπτωση της εγγυητικής καλής εκτέλεσης. Καθ' υποτροπή υποβολή θεωρείται η υποβολή τουλάχιστον τριών (3) αναληθών επιμετρήσεων.

Έναρξη ισχύος: Για τις συμβάσεις που θα συναφθούν βάσει διαγωνισμών που θα προκηρυχθούν μετά την 1-9-2021 (άρθρο 140 § 5 Ν. 4782/2021).

6. ΥΠΕΡΓΟΛΑΒΙΑ & ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ

(άρθρ. 81 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 165 Ν. 4412/2016)

ΥΠΕΡΓΟΛΑΒΙΑ:

α) Άρση του περιορισμού του 70% που έπρεπε να διατηρεί ο ανάδοχος. Πλέον η υπεργολαβία είναι ελεύθερη, επομένως μπορεί να δοθεί υπεργολαβικά και το 100% του έργου.

β) Η Π.Α. δύναται να μην εγκρίνει την υπεργολαβία εντός 15 ημερών από τη γνωστοποίηση.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ:

- Επαναφορά του θεσμού που είχε καταργηθεί με τον Ν. 4412/2016.
- Ανάδοχος διατηρεί κατ' ελάχιστον 50%.
- Ανάδοχος κ/ξία —> κάθε μέλος (παλιό ή νέο) κατ' ελάχιστον 15%

Έναρξη ισχύος: ΑΜΕΣΗ (προφανώς καταλαμβάνει και εκτελούμενες την 9-3-2021 συμβάσεις).

7. ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΠΕΡΑΤΩΣΗΣ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ – ΠΑΡΑΛΑΒΗ

(άρθρ. 82, 85 & 86 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 168, 171 & 172 Ν. 4412/2016)

A) Βεβαίωση περάτωσης εργασιών:

Λήξη προθεσμίας συνόλου ή τμημάτων —> επιβλέπων ειδοποιεί Δ.Υ. εντός 30 ημερών.

Ελλείψεις: **«ΕΠΟΥΣΙΩΔΕΙΣ» & «ΟΥΣΙΩΔΕΙΣ»**. Ορισμός «επουσιωδών ελλείψεων»: «Επουσιώδεις θεωρούνται αποκλειστικά οι εργασίες που δεν επηρεάζουν τη λειτουργικότητα του έργου, την ασφάλεια των χρηστών και δεν παραβιάζουν όρους αδειοδοτήσεων του έργου».

Ο προϊστάμενος Δ.Υ. εκδίδει βεβαίωση περάτωσης εντός 10 ημερών & την κοινοποιεί αμελλητί (ήτοι, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση) στον ανάδοχο.

Όλες οι αποφάσεις της Δ.Υ. προσβάλλονται με ένσταση του 174 Ν. 4412/2016.

B) Παραλαβή:

- **Κατάργηση των δύο παραλαβών** (προσωρινής & οριστικής) **Μία παραλαβή.**
- Διενέργεια παραλαβής **εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών από την πάροδο του χρόνου υποχρεωτικής συντήρησης.**
- Άπρακτη παρέλευση της 3μηνιας προθεσμίας —> αυτοδίκαιη παραλαβή, **χωρίς να απαιτείται όχληση.**
- Αρμοδιότητες Επιτροπής Παραλαβής (Ε.Π.): Ποσοτική και ποιοτική παραλαβή, έλεγχος επιμετρήσεων κ.λπ.. Η Ε.Π. δεν έχει δικαίωμα ελέγχου των οικονομικών παραμέτρων και των διαδικασιών εκτέλεσης του έργου.

Έναρξη ισχύος: 1-9-2021. Το άρθρο 140 § 5 του Ν. 4782/2021 προβλέπει ειδικώς για το άρθρο 82 (βεβαίωση περάτωσης), ότι καταλαμβάνει μόνο τις συμβάσεις που θα συναφθούν βάσει διακηρύξεων που θα δημοσιευθούν μετά την 1-9-2021. Αντιθέτως, για τα άρθρα 85 (υποχρεωτική συντήρηση) και 86 (παραλαβή) δεν αναφέρει τίποτα πέραν του χρόνου ενάρξεως ισχύος τους,

που είναι η 1-9-2021. Δεδομένου ότι δεν είναι δυνατόν οι αλληλένδετες διατάξεις των άρθρων 82, 85 86 του Ν. 4782/2021 να έχουν διαφοροποιημένες μεταβατικές διατάξεις ενάρξεως ισχύος και πεδίου εφαρμογής τους, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι **όλες οι ανωτέρω διατάξεις καταλαμβάνουν μόνο τις συμβάσεις που θα συναφθούν βάσει διακηρύξεων που θα δημοσιευθούν μετά την 1-9-2021**. Άλλωστε, ως προς τα ουσιώδη ζητήματα της υποχρεωτικής συντήρησης και της παραλαβής δεν δύναται να εκταθεί η εφαρμογή τους και στις εκτελούμενες κατά την έναρξη ισχύος τους διατάξεις, εφόσον πρόκειται για ουσιωδέστατους συμβατικούς όρους, οι οποίοι αρύονται την ισχύ τους από το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη διοικητική σύμβαση.

8. Η τροποποίηση που έπρεπε να γίνει και δεν έγινε: Αναθεώρηση τιμών (άρθρ. 153 Ν. 4412/2016)

Ο Ν. 4782/2021 έχει διατηρήσει τη διάταξη περί μηδενικής αναθεώρησης από το δ' τρίμηνο του 2012 και εντεύθεν. Ειδικότερα, η παράγραφος 23 του άρθρου 152 έχει διατηρηθεί απaráλλαχτη ως εξής:

«23. Κατ' εξαίρεση από το δ' τρίμηνο του 2012 και εντεύθεν, ο σταθερός συντελεστής σ στον τύπο αναθεώρησης της παρ. 6 ορίζεται από τη σχέση s (ή σ) = 1. Η διάταξη εφαρμόζεται σε όλες τις συμβάσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη ανεξάρτητα του χρόνου δημοπράτησης τους, εκτός από τις συμβάσεις με χρόνο δημοπράτησης πριν το γ' τρίμηνο του 2012, για τις οποίες η αναθεώρηση των τιμών υπολογίζεται από το δ' τρίμηνο του 2012 και εντεύθεν με τους ισχύοντες για το γ' τρίμηνο του 2012 συντελεστές αναθεώρησης και με ελάχιστη τιμή εφαρμογής αυτών ίση με τη μονάδα (1). Με απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών μπορεί να ορίζονται συντελεστές αναθεώρησης αν διαπιστωθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας Υποδομών μεγάλη απόκλιση από τις τιμές του γ' τριμήνου του 2012.»

Πλέον δεν συντρέχουν οι λόγοι που είχαν καταστήσει αναγκαία τη θέσπιση διάταξης περί μηδενικής αναθεώρησης. Ο αποπληθωρισμός των τιμών έχει σταματήσει και ήδη σε πολλά υλικά καθώς και στην εργατική δαπάνη παρατηρείται σημαντική άνοδος των τιμών και του κόστους. Επομένως, η πλήρης επαναφορά του θεσμού της αναθεώρησης τιμών καθίσταται επιτακτική, τουλάχιστον μέχρι την έναρξη της πλήρους εφαρμογής του νέου συστήματος ΕΣΤΙΜ-ΤΕΜ, οπότε γίνεται αυτή.

VI. ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

1. ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΑΕΠΠ

(άρθρ. 135, 136 & 137 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 363, 365 & 366 Ν. 4412/2016)

Επέρχονται διάφορες διαδικαστικές τροποποιήσεις, ορισμένες εκ των οποίων είναι ουσιώδεις. Αναφέρουμε κατωτέρω τις πλέον σημαντικές:

A) Ρητή διάταξη περί επιστροφής του παραβόλου από ΑΕΠΠ σε τρεις περιπτώσεις:

- α) Ολική ή μερική αποδοχή της προσφυγής (υπήρχε).
- β) Ανάκληση της προσβαλλόμενης πράξης από την Α.Α. ή διενέργεια της οφειλόμενης ενέργειας.
- γ) Παραίτηση από την προσφυγή έως και 10 ημέρες από την κατάθεσή της.

Πρέπει στο πλαίσιο αυτό να επισημανθεί ότι έχει εισαχθεί νέα διάταξη και για το στάδιο επίλυσης των διαφορών κατά την ανάθεση (νέο άρθρο 372 παρ. 5 Ν. 4412/2016), σύμφωνα με την οποία επιστρέφεται το καταβληθέν παράβολο απορριφθείσας προσφυγής στην ΑΕΠΠ σε περίπτωση ακύρωσης της απόφασης της ΑΕΠΠ από το δικαστήριο κατόπιν ασκήσεως αιτήσεως ακυρώσεως.

B) Διαδικαστικές τροποποιήσεις:

α) Μονομελές κλιμάκιο για εκτιμώμενη αξία μέχρι € 100.000· τριμελές για άνω των € 100.000· 7μελές για υποθέσεις μείζονος σπουδαιότητας ή προς αποτροπή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων.

β) Δυνατότητα παράστασης και προφορικής ανάπτυξης για προσφεύγοντα, αναθέτουσα αρχή και παρεμβαίνοντα, κατόπιν αιτήματος. Πολύ σημαντική πρακτικά τροποποίηση, εφόσον πλέον μπορεί να υπάρξει και προφορική ανάπτυξη των εκατέρωθεν ισχυρισμών όπως σε δικαστήριο.

γ) Απάλειψη δυνατότητας συμπληρωματικής αιτιολογίας της Αναθέτουσας Αρχής (Α.Α.) προς της εξέτασης της προσφυγής.

δ) Δυνατότητα κατάθεσης συμπληρωματικού υπομνήματος εντός 5 ημερών από την κοινοποίηση των απόψεων της Α.Α.

ε) Συναγωγή τεκμηρίου ομολογίας μόνο σε περίπτωση μη αποστολής του φακέλου από την Α.Α.

Έναρξη ισχύος: 1-6-2021 (προφανώς καταλαμβάνει προσφυγές στην ΑΕΠΠ κατά πράξεων που εκδίδονται και επιδίδονται μετά την ανωτέρω ημερομηνία).

2. ΣΤΑΔΙΟ ΑΝΑΘΕΣΗΣ – ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
(άρθρ. 138 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 372 Ν. 4412/2016

Σημαντικές τροποποιήσεις επέρχονται στη δικαστική προστασία κατά το στάδιο ανάθεσης, ορισμένες από τις οποίες είναι δυσμενέστερες έως και αλόγιστες ειδικά ως προς τις ασφυκτικές προθεσμίες που θεσπίζουν. Οι κυριότερες από αυτές τις τροποποιήσεις είναι οι εξής:

α) Δυνατότητα σώρευσης αίτησης αναστολής και ακύρωσης.

β) Αίτηση αναστολής & ακύρωσης περιλαμβάνουν μόνο αιτιάσεις που είχαν προταθεί με την προδικαστική προσφυγή ή αφορούν στη διαδικασία ενώπιον της ΑΕΠΠ ή το περιεχόμενο της προσβαλλόμενης απόφασης.

γ) Κοινοποίηση αίτησης αναστολής, **επί ποινή απαραδέκτου**, εντός **αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) ημερών** από την έκδοση και παραλαβή της πράξης ορισμού δικασίμου του δικαστηρίου. Πρόκειται για την **πλέον ασφυκτική προθεσμία** που υπάρχει. Η αίτηση αναστολής κοινοποιείται προς την ΑΕΠΠ, προς την αναθέτουσα αρχή (εφόσον είναι αντίδικος) και προς όσους οικονομικούς φορείς έχουν δικαίωμα παρέμβασης. Υπάρχουν περιπτώσεις που η αίτηση αναστολής πρέπει να κοινοποιηθεί σε απομακρυσμένη ή δυσπρόσιτη περιοχή (π.χ. σε κάποιο μικρό νησί του Αιγαίου που δεν έχει δικαστικό επιμελητή το ίδιο και ο δικαστικός επιμελητής πρέπει να πάει από άλλο γειτονικό νησί) ή κάτω από δύσκολες συνθήκες, όπως είναι η τωρινή περίοδος της πανδημίας του κορωνοϊού, όπου οι ταχυαποστολές παίρνουν ακόμη και μία εβδομάδα για να φτάσουν στον προορισμό τους. Είναι απολύτως ανέφικτο να επιτευχθεί η κοινοποίηση εντός δύο ημερών. Μάλιστα, οι δύο ημέρες, εφόσον δεν ορίζει ρητώς το αντίθετο ο νόμος, είναι ημερολογιακές ημέρες· άρα σε περίπτωση Σαββατοκύριακου ή μεσολάβησης αργίας είναι στην πραγματικότητα μία ημέρα!

Είναι απολύτως ακατανόητη η θέσπιση τόσο ασφυκτικά σύντομης προθεσμίας για την κοινοποίηση της αίτησης αναστολής. Ουδείς λόγος συνέτρεχε. Περαιτέρω, δεν προβλέπεται καμία απολύτως ευελιξία ή αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, όπως έγινε με τη διαδικασία κοινοποίησης της ένστασης του άρθρου 174 κατά το στάδιο εκτέλεσης: Αποστολή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή κοινοποίηση με μήνυμα τηλεομοιοτυπίας δεν προβλέπονται· ο αιτών θα πρέπει να την κοινοποιήσει πάση θυσία εντός δύο ημερολογιακών ημερών, αλλιώς η αίτηση αναστολής απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Το παλαιό σύστημα της κοινοποίησης μέχρι 15 ημέρες προ της δικασίμου λειτουργούσε

άψογα και παρείχε το απαραίτητο χρονικό περιθώριο στην ΑΕΠΠ και τους λοιπούς διαδίκους να προετοιμασθούν. Η διήμερη ασφυκτική προθεσμία δεν εξυπηρετεί απολύτως κανένα θεμιτό σκοπό και μόνο ως έμμεση περιστολή δικονομικών δικαιωμάτων μπορεί να ιδωθεί. Δύναται επίσης να θεωρηθεί και ως έμμεση παραβίαση του ενωσιακού δικονομικού δικαίου περί υποχρέωσης παροχής αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας κατά το στάδιο ανάθεσης.

δ) Άσκηση παρέμβασης εντός αποκλειστικής προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση της αίτησης αναστολής και κοινοποίησή της, επί ποινή απαραδέκτου, εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) ημερών από την κατάθεσή της προς όλους τους διαδίκους.

Ισχύουν και εν προκειμένω τα προαναφερθέντα για την αίτηση αναστολής. Βεβαίως η υποχρέωση κοινοποίησης της παρέμβασης είναι νεοεισαχθέν μέτρο και υπό μία έννοια δικαιολογείται. Η ασφυκτική όμως προθεσμία των δύο ημερών για την κοινοποίησή της σε όλους τους διαδίκους δεν δικαιολογείται. Θα αρκούσε η κοινοποίησή της έως και την προτεραία της πρώτης συζήτησης, εφόσον στην πράξη η παρέμβαση αντικρούεται δια των υπομνημάτων μετά τη συζήτηση.

ε) Προθεσμία και άσκηση της αίτησης κωλύουν την υπογραφή της σύμβασης (αυτό ίσχυε και πριν).

στ) Προθεσμία και άσκηση της αίτησης αναστέλλουν την πρόοδο της διαγωνιστικής διαδικασίας για 15 ημέρες, εκτός και αν γίνει δεκτό αίτημα προσωρινής διαταγής. Αυτό δεν ίσχυε πριν αποτελεί νέα ρύθμιση.

ζ) Πλέον και οι διαφορές από διαγωνισμούς του Βιβλίου II υπάγονται στο ΣΤΕ εάν είναι άνω των € 15.000.000 (περιλαμβανομένου Φ.Π.Α.) και άνω των € 5.000.000, όπως ήταν μέχρι σήμερα.

Έναρξη ισχύος: 1-9-2021 (μία από τις διατάξεις για τις οποίες υπάρχει λεπτομερής μεταβατική ρύθμιση): «Το άρθρο 138 διέπει τις διαφορές που αναφύονται από πράξεις οι οποίες κοινοποιούνται στον θιγόμενο ή των οποίων προκύπτει εκ μέρους του πλήρους γνώση μετά την 1.9.2021. Το ίδιο ισχύει για τις παραλείψεις που συντελούνται μετά την ημερομηνία αυτή.»

3. ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ – ΕΝΣΤΑΣΗ
(άρθρ. 87 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 174 Ν. 4412/2016)

Στα στάδιο εκτέλεσης έχουν υπάρξει ουσιώδεις τροποποιήσεις όσον αφορά τη διοικητική επίλυση των διαφορών. Οι κυριότερες εξ αυτών είναι οι εξής:

α) Προθεσμία ένστασης: 15 ημέρες (αντί των δύο μηνών) από κοινοποίηση πράξης ή συντέλεση παράλειψης.

β) Η Ένσταση ασκείται στο αποφαινόμενο όργανο (Υπουργός ΥΠΟ.ΜΕ. Ή Συντονιστής Απ. Διοίκησης) είτε στη Δ.Υ. ή την Π.Α. που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη. Τούτο σημαίνει, ότι η ένσταση ασκείται πλέον και στην εκδούσα την προσβαλλόμενη πράξη αρχή ή στο αποφαινόμενο όργανο, κατ' επιλογή του ενισταμένου. Σημαντική απλοποίηση.

γ) Η Ένσταση επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή ή αποστέλλεται με e-mail, κατ' επιλογή του ενισταμένου. Μεγάλη διευκόλυνση και απλοποίηση της διαδικασίας.

δ) Η Ένσταση δεν επιδίδεται ή κοινοποιείται σε κανέναν άλλον πέραν της μιας αποστολής ή επίδοσης ή προς το αποφαινόμενο όργανο ή προς την εκδούσα Δ.Υ. ή Π.Α..

ε) Προθεσμία έκδοσης απόφασης: 60 ημέρες (αντί των τριών μηνών).

στ) Αναβίωση αρμοδιότητας Συντονιστή Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και περιφερειακών συμβουλίων δημοσίων έργων για έργα κάτω του ορίου εφαρμογής των ενωσιακών Οδηγιών περί δημοσίων συμβάσεων. Πρόκειται για μία πολύ σημαντική διόρθωση σφάλματος του Ν. 4852/2010 («Καλλικράτης»), ο οποίος εκ παραδρομής είχε καταργήσει την αρμοδιότητα των περιφερειακών συμβουλίων δημοσίων έργων και των αποκεντρωμένων διοικήσεων, φορτώνοντας το κεντρικό Σ.Δ.Ε. του Υπουργείου Υποδομών & Μεταφορών με πλειάδα υποθέσεων, τις οποίες εξ αντικειμένου ήταν δύσκολο να χειρισθεί.

Έναρξη ισχύος: ΑΜΕΣΗ (μόνο για πράξεις που επιδίδονται στον ανάδοχο και παραλείψεις που συντελούνται μετά την έναρξη ισχύος του νόμου, ήτοι μετά την 9-3-2021 – τούτο προκύπτει ερμηνευτικά μεν, όμως πρόκειται για ανεπίδεκτη αμφισβήτησης ερμηνεία).

4. ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ – ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ
(άρθρ. 88 Ν. 4782/2021 – άρθρ. 176 Ν. 4412/2016)

Τέλος, διευκολύνθηκε διαδικαστικώς η εισαγωγή ρητρών διαιτησίας και η διαιτητική επίλυση των διαφορών που αναφύονται κατά την εκτέλεση των έργων. Συγκεκριμένα, εισήχθησαν οι εξής νομοθετικές καινοτομίες:

α) Ρήτρα διαιτησίας στα έγγραφα της σύμβασης για έργα προϋπολογισμού άνω των € 10.000.000 χωρίς να απαιτείται σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου.

β) Για έργα άνω του € 1.000.000 και μέχρι € 10.000.000 απαιτείται σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου.

γ) Δυνατή και η μεταγενέστερη της υπογραφής της σύμβασης υπαγωγή σε διαιτησία εφόσον αα) συμφωνούν τα συμβαλλόμενα μέρη και ββ) υπάρχει σύμφωνη γνώμη του αρμοδίου τεχνικού συμβουλίου.

δ) Δυνατή η πρόβλεψη στα συμβατικά τεύχη η προηγούμενη προσφυγή στο Σ.Ε.Δ. (Συμβούλιο Επίλυσης Διαφορών).

Έναρξη ισχύος: ΑΜΕΣΗ

Με εκτίμηση,

Σταμάτης Σταμόπουλος.